

СЛОВНИК ОСНОВНИХ ТЕРМІНІВ

Адвокат – фізична особа, яка має повну вищу юридичну освіту, володіє державною мовою, має стаж роботи в галузі права не менше двох років, склала кваліфікаційний іспит, пройшла стажування, склала присягу адвоката України та отримала свідоцтво про право на заняття адвокатською діяльністю.

Адвокатська діяльність – незалежна професійна діяльність адвоката щодо здійснення захисту, представництва та надання інших видів правової допомоги клієнту.

Адвокатська таємниця – відомості, отримані адвокатом у процесі виконання своїх професійних обов'язків, розголошення яких може зашкодити юридичній чи фізичній особі.

Адвокатське бюро – організаційна форма адвокатської діяльності, за якої адвокат діє зі створенням юридичної особи. Діє на підставі статуту.

Адвокатські об'єднання – організаційна форма діяльності адвокатури, за якої адвокат для здійснення адвокатської діяльності об'єднується з іншими адвокатами.

Адвокатура – недержавний самоврядний інститут, що забезпечує здійснення захисту, представництва та надання інших видів правової допомоги на професійній основі, а також самостійно вирішує питання організації і діяльності адвокатури в порядку, встановленому цим Законом.

Адміністративне судочинство – форма реалізації судової влади, у процесі якої вирішуються юридично значущі справи, що виникають у сфері управлінських правовідносин за наявності публічного інтересу.

Апарат суду – орган суду, який здійснює організаційно-методичне та інформаційне забезпечення його діяльності.

Апеляція – спосіб оскарження судового вироку чи рішення, які не набрали чинності відповідно до процесуального законодавства, до апеляційного суду з метою перевірки їх законності та обґрунтованості.

Виконавче провадження – сукупність дій органів і по-

садових осіб, зазначених у законі, спрямованих на примусове виконання рішень судів та інших органів (посадових осіб), які здійснюються на підставах, у спосіб та в межах повноважень, визначених законом, іншими нормативно-правовими актами, виданими відповідно до закону, а також рішеннями, що відповідно до цього закону підлягають примусовому виконанню.

Вища кваліфікаційна комісія суддів України – постійно діючий орган у системі судоустрою України, завданням якого є забезпечення формування корпусу професійних суддів, здатних кваліфіковано, сумлінно й неупереджено здійснювати правосуддя шляхом відбору і рекомендування осіб для заняття посади професійного судді, визначення рівня фахової підготовки професійних суддів шляхом їх оцінювання.

Вища рада правосуддя – колегіальний, незалежний орган судової влади, який вносить подання про призначення судді на посаду, ухвалює рішення стосовно порушення суддею чи прокурором вимог щодо несумісності, розглядає скарги на рішення відповідного органу про притягнення до дисциплінарної відповідальності судді чи прокурора, ухвалює рішення про звільнення судді з посади та про тимчасове відсторонення судді від здійснення правосуддя, надає згоду на затримання судді чи утримання його під вартою, вживає заходів щодо забезпечення незалежності суддів та здійснює інші повноваження, визначені Конституцією та законами України.

Господарське судочинство – форма реалізації судової влади, у процесі якої вирішуються правові конфлікти, що виникають у сфері господарських правовідносин. Зміст господарського судочинства полягає в розгляді й вирішенні правового конфлікту, який виник між суб'єктами, що здійснюють господарську або іншу економічну діяльність.

Державна виконавча служба – державна установа системи органів Міністерства юстиції, що забезпечує своєчасне, повне і неупереджене примусове виконання рішень судів.

Державна судова адміністрація України – орган підзвітний з'їзду суддів, що забезпечує належні умови діяльності органів судової влади.

Державний виконавець – державний службовець, який здійснює своєчасне, повне і неупереджене примусове виконання судових рішень, виконання котрих покладається на державну виконавчу службу у порядку, передбаченому законом.

Дисциплінарна відповідальність судді - різновид юридичної відповідальності, що полягає в накладенні на суддю, який порушив норми законодавства та суддівської етики, дисциплінарних стягнень (негативних наслідків матеріально-правового, організаційного чи особистісного характеру). Є одним із засобів додержання суддями засад законності та верховенства права, а також забезпечення їх підзвітності перед громадянським суспільством.

Дізнання – форма досудового розслідування, в якій здійснюється розслідування кримінальних проступків.

Добір суддівських кадрів – сукупність процедур з добору кандидатів на посаду судді на підставі аналізу й оцінки його професійних, особистісних якостей, ступеня їх відповідності вимогам, встановленим законом, і вибір найбільш підготовлених кандидатів для виконання посадових обов'язків.

Досудове розслідування – діяльність спеціально уповноважених органів держави по виявленню злочинів та осіб, які їх скоїли, збиранню, перевірці, всебічному, повному й об'єктивному дослідженню та оцінці доказів, виявленню причин та умов вчинення злочинів, що здійснюється на стадії кримінального провадження, яка починається з моменту внесення відомостей про кримінальне правопорушення до Єдиного реєстру досудових розслідувань і закінчується закриттям кримінального провадження або направленням до суду обвинувального акта, клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру, клопотання про звільнення особи від кримінальної відповідальності.

Досудове слідство – форма досудового розслідування, в якій здійснюється розслідування злочинів.

З'їзд суддів України – найвищий орган суддівського самоврядування в Україні, який приймає рішення, обов'язкові для всіх професійних суддів та всіх органів суддівського самоврядування.

Засади діяльності та організації прокуратури – закріплені у Конституції України та в інших законах України основоположні вимоги, що відбивають призначення прокуратури в державі та суспільстві, визначають права та обов'язки прокурорів, а також зміст та характер правових заходів і засобів здійснення нагляду за точним і однаковим виконанням законів у державі, а також містять ознаки та якості, які допомагають відокремити органи прокуратури від інших державних органів.

Заняття адвокатською діяльністю індивідуально – організаційна форма, за якою адвокат здійснює адвокатську діяльність індивідуально та є самозайнятою особою

Збори суддів – зібрання суддів відповідного суду, на якому вони обговорюють питання внутрішньої діяльності цього суду та приймають колективні рішення з обговорюваних питань.

Імунітет судді – засоби публічно-правового характеру, спрямовані на забезпечення їх процесуальної незалежності при відправленні правосуддя й захист від неправомірного втручання сторонніх осіб у цей процес. Імунітет є елементом правового статусу носія судової влади й гарантією належного виконання покладених на нього функцій. Межі імунітету судді визначаються з урахуванням конституційних засад рівності громадян перед законом і судом й невідворотністю притягнення судді до відповідальності у разі вчинення ними правопорушення.

Інстанційність – обсяг процесуальних повноважень суду по вирішенню судової справи.

Інституціональні принципи судової влади – принципи, які фіксують загальні відносини, що виникають при запровадженні інституту судової влади в суспільстві, окреслюють її місце в системі поділу влади й загальних засад взаємовідносин з іншими державними та приватними інститутами.

Кандидат на посаду судді – особа, яка виявила бажання зайняти посаду судді, відповідає встановленим законодавством вимогам, пройшла спеціальну підготовку і склала кваліфікаційний іспит та щодо якої внесене подання відповідному органу про призначення чи обрання на посаду судді.

Касація – спосіб оскарження судових рішень, які всту-

пили в законну силу, до вищого спеціалізованого суду.

Кваліфікаційний іспит – атестування особи, яка пройшла спеціальну підготовку і виявила бажання бути рекомендованою для призначення на посаду судді.

Кваліфікаційне оцінювання суддів – оцінювання професійної, особистої та соціальної компетентності суддів, яке здійснює Вища кваліфікаційна комісія суддів України з метою перевірки здатності судді здійснювати правосуддя у суді відповідного рівня й підтвердження професійного рівня судді для обрання його на посаду безстроково.

Кваліфікаційно-дисциплінарні комісії адвокатури – утворюються з метою визначення рівня фахової підготовленості осіб, які виявили намір отримати право на заняття адвокатською діяльністю, та вирішення питань щодо дисциплінарної відповідальності адвокатів.

Керівник органу досудового розслідування - начальник Головного слідчого управління, слідчого управління, відділу, відділення органу внутрішніх справ, органу безпеки, органу, що здійснює контроль за додержанням податкового законодавства, органу державного бюро розслідувань та його заступники, Директор Національного антикорупційного бюро, які організують досудове розслідування та діють у межах своїх повноважень.

Конституційне судочинство – форма реалізації судової влади, у процесі якої вирішуються юридичні справи, предметом яких є конституційно-правові питання, пов'язані із забезпеченням дотримання Конституції України державними органами й у прийнятті по них рішень, що тягнуть правові наслідки.

Конституційний Суд України – єдиний орган конституційної юрисдикції в Україні, який надає висновки про відповідність Конституції України чинних міжнародних договорів України або тих міжнародних договорів, що вносяться до Верховної Ради України для надання згоди на їх обов'язковість, вирішує питання про відповідність Конституції України (конституційність) закону України за конституційною скаргою особи, яка вважає, що застосований в ос-таточному судовому рішенні в її справі закон України суперечить

Конституції України та здійснює інші функції.

Контррозвідувальна діяльність – спеціальний вид діяльності у сфері забезпечення державної безпеки, яка здійснюється з використанням системи контррозвідувальних, пошукових, режимних, адміністративно-правових заходів, спрямованих на попередження, своєчасне виявлення і запобігання зовнішнім та внутрішнім загрозам безпеці України, розвідувальним, терористичним та іншим протиправним посяганням спеціальних служб іноземних держав, а також організацій, окремих груп та осіб на інтереси України.

Кримінальне провадження - досудове розслідування і судові провадження, процесуальні дії у зв'язку із вчиненням діяння, передбаченого законом України про кримінальну відповідальність.

Кримінальне судочинство – форма реалізації судової влади, у процесі якої розглядаються й вирішуються справи про злочини. Зміст кримінального судочинства полягає в розгляді в судових засіданнях кримінальних справ і застосуванні встановлених законом видів покарання до осіб, які винні у вчиненні злочину, або у виправданні невинних.

Міністерство юстиції України – є головним органом у системі центральних органів виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну правову політику, державну політику з питань банкрутства та використання електронного цифрового підпису, у сфері нотаріату, у сфері організації примусового виконання рішень судів та інших органів та ін., діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України.

Національна поліція України - це центральний орган виконавчої влади, який служить суспільству шляхом забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку.

Національна школа суддів України – державна установа зі спеціальним статусом, що забезпечує підготовку високо-кваліфікованих кадрів для судової системи та здійснює науко-во-дослідну діяльність.

Нотаріат – система органів і посадових осіб, на які

покладено обов'язок посвідчувати безспірні права, а також факти, що мають юридичне значення, та вчиняти інші нотаріальні дії, передбачені законом, з метою надання їм юридичної достовірності.

Нотаріус – це уповноважена державою фізична особа, яка здійснює нотаріальну діяльність у державній нотаріальній конторі, державному нотаріальному архіві або незалежну професійну нотаріальну діяльність

Оперативно-розшукова діяльність – система гласних і негласних пошукових, розвідувальних та контррозвідувальних заходів, що здійснюються із застосуванням оперативних та оперативно-технічних засобів.

Орган прокуратури – складова частина системи прокуратури України, організована відповідно до адміністративно-територіального поділу України (територіальні прокуратури) або відповідно до організаційно-структурних та правових відносин у різних сферах суспільного життя (спеціалізовані прокуратури).

Органи внутрішніх справ – сукупність державних спеціалізованих установ, підпорядкованих Міністерству внутрішніх справ України, що виконують правоохоронні та правозастосовні функції по підтриманню правопорядку в державі.

Органи юстиції України – система органів виконавчої влади, яку очолює Міністерство юстиції України і до якої належать Головне управління юстиції Міністерства юстиції України в АР Крим, головні управління юстиції в областях, містах Києві та Севастополі, районні, районні у містах, міські (міст обласного значення) управління юстиції.

Організаційне забезпечення судової діяльності – комплекс заходів фінансового, матеріально-технічного, кадрового, інформаційно-методичного, організаційно-технічного характеру, спрямованих на створення умов для справжнього правосуддя.

Організаційні (судоустрійні) принципи – принципи, що визначають зміст норм та регулюють організацію судової системи, структуру її органів, статус суддів.

Податкова міліція – спеціальний підрозділ, який веде боротьбу з податковими правопорушеннями, здійснює контроль за додержанням податкового законодавства, виконує оперативно-розшукову, кримінально-процесуальну та охоронну функції.

Права адвоката – поведінка адвоката, яка передбачена та дозволена чинним законодавством України, Правилами адвокатської етики адвоката та Статутом адвокатських об'єднань.

Правоохоронна діяльність – спеціалізована діяльність уповноважених державою органів та посадових осіб, яка полягає у захисті інтересів держави, безпеки суспільства, прав та свобод фізичних та юридичних осіб.

Правоохоронна система – сукупність державно-правових засобів, методів, гарантій, що забезпечують захищеність особи від протиправних порушень.

Правоохоронні органи – спеціально уповноважені державні органи, наділені владними повноваженнями, діяльність яких спрямована на захист прав, свобод та інтересів громадян, суспільства і держави.

Правосуддя – функція реалізації судової влади, яка здійснюється судом шляхом розгляду та вирішення у судовому засіданні цивільних, кримінальних, адміністративних та господарських справ та застосування норм права до спірних правовідносин.

Принципи судової влади – норми найбільш загального керівного характеру, що характеризують місце судової влади серед інших видів державної влади, визначають нормативний зміст її основних інститутів і спрямовані на досягнення завдань, що стоять перед цією владою.

Присяжні – громадяни України, які у випадках, передбачених процесуальним законодавством, залучаються для розгляду по першій інстанції судових справ спільно з професійними суддями.

Прокурор – посадова особа, яка перебуває на державній службі в органах прокуратури і має повноваження по здійсненню покладених на прокуратуру функцій відповідно до встановленої компетенції.

Професійні судді – громадяни України, які відповідно до Конституції України призначені чи обрані суддями і займають штатну суддівську посаду в одному з судів, передбачених Законом України “Про судоустрій і статус суддів”.

Рада суддів України – вищий орган суддівського самоврядування у період між проведенням з’їздів суддів України, на який покладається завдання по виконанню заходів щодо забезпечення незалежності судів і суддів, поліпшення стану організаційного забезпечення діяльності судів і вирішення інших завдань їх діяльності.

Служба безпеки України – державний правоохоронний орган спеціального призначення, що забезпечує державну безпеку України, на який покладено завдання захисту державного суверенітету, конституційного ладу, територіальної цілісності, економічного, науково-технічного і оборонного потенціалу України.

Суд апеляційної інстанції – суд, який розглядає апеляції на рішення судів першої інстанції, що не набрали законної сили, з вирішенням питання про законність і обґрунтованість оскаржуваних рішень. Суд апеляційної інстанції вправі розглядати нові докази по справі.

Суд першої інстанції – суд, який уповноважений в межах своєї компетенції первісно розглянути і вирішити кримінальні, цивільні, господарські, адміністративні справи. Суди першої інстанції розглядають справу по суті, встановлюючи обґрунтованість, необґрунтованість чи часткову обґрунтованість позову (спір про право цивільне чи про захист прав, свобод та інтересів у публічно-правових відносинах) або винність чи невинність особи (при обвинуваченні її у вчиненні злочину).

Суд касаційної інстанції – суд, який розглядає касаційні скарги на рішення судів апеляційної інстанції, що набрали законної сили, обмежуючись вирішенням питання про законність і обґрунтованість оскаржуваних рішень. Суд касаційної інстанції здійснює також функцію забезпечення єдності судової практики.

Суддівське досє – містить усі дані та документи про діяльність судді суду загальної юрисдикції, ведення якого здійснює ВККС України.

Суддівське самоврядування – підзаконна діяльність щодо самостійного колективного вирішення професійними суддями через виборні органи або безпосередньо їх колективами питань внутрішньої діяльності судів і суддівського корпусу, що здійснюється у встановлених законом межах.

Судова влада – специфічна гілка державної влади, яка має власну виключну компетенцію щодо розгляду соціальних конфліктів правового характеру, що мають юридичні наслідки, і реалізується виключно конституційними органами (судами) в межах закону та спеціальних (судових) процедур.

Судова інстанція – судовий орган в цілому або його структурний підрозділ, що виконує певну процесуальну функцію при здійсненні правосуддя.

Судова система – сукупність судів, створених і функціонуючих на основі єдиних принципів організації та діяльності.

Судові округи – територія, на яку поширюється юрисдикція суду.

Функції прокуратури – головні напрями діяльності прокуратури, що безпосередньо виражають її сутність та призначення. Функції підрозділяються на наглядові і ненаглядові.

Функціональні принципи судової влади – принципи, які визначають зміст норм, що регулюють відносини, котрі виникають при судовому розгляді цивільних, кримінальних, господарських, адміністративних та інших справ і є характерними для будь-якої процедури розгляду судової справи і для всіх видів судочинства.

Функція досудового слідства – це діяльність слідчого у кримінальному провадженні в порядку, встановленому Кримінально-процесуальним кодексом України, по з'ясуванню всіх обставин, що підлягають доказуванню, зокрема, вона полягає у збиранні, закріпленні та дослідженні доказів для розв'язання питання про наявність або відсутність події злочину, вини певної особи в його вчиненні, про характер і розмір

шкоди, заподіяної злочином тощо.

Цивільне судочинство – форма реалізації судової влади, в процесі якої вирішуються правові конфлікти, що виникають із цивільних, сімейних та деяких інших правовідносин. Зміст цивільного судочинства складає розгляд і вирішення юридичних справ, пов'язаних із захистом майнових, особистих немайнових, сімейних та інших прав і законних інтересів суб'єктів права.

Юридична відповідальність судді – різновид юридичної відповідальності, особливості якої обумовлені специфікою право-вого статусу судді як носія владних повноважень. Вона полягає у застосуванні заходів державного примусу (санкції правової норми) до судді, який вчинив неправомірне діяння й виступає формою зовнішнього контролю за діяльністю з відправлення правосуддя.

Юрисдикція – повноваження відповідних органів по розгляду юридичних справ з винесенням по них юридично обов'язкових рішень.